

BỔ SUNG MỘT LOÀI THUỘC CHI LIỆT CÔNG - *PLECTOCOMIA* Mart. ex Blume (HỌ CAU - ARECACEAE Schultz.-Sch.) CHO HỆ THỰC VẬT VIỆT NAM

TRẦN PHƯƠNG ANH, NGUYỄN KHẮC KHÔI

Viện Sinh thái và Tài nguyên sinh vật

Chi Liệt công - *Plectocomia* Mart. ex Blume có 16 loài, phân bố ở Ấn Độ, Mi-an-ma, Trung Quốc, Lào, Cam-pu-chia, Thái Lan, Phi-lip-pin và Việt Nam. Trước đây, chỉ có 2 loài được ghi nhận có ở Việt Nam là *Plectocomia elongata* Mart. ex Blume và *P. khasyana* Becc. & Hook. f. nay là synonym của loài *P. kerrana* Becc.. Trong quá trình nghiên cứu, chúng tôi đã bổ sung cho hệ thực vật Việt Nam loài *P. pierreana* Becc. được Gagnepain, 1937 công bố trong "Flore générale de l'Indochine" dưới tên *P. cambodiana* Gagnep., và chỉ ghi nhận có ở Cam-pu-chia. Mẫu vật của loài được thu các tỉnh Lào Cai, Tuyên Quang và Vĩnh Phúc.

Trong quá trình nghiên cứu chúng tôi đã tiến hành điều tra thu mẫu vật tại các địa điểm ở các

tỉnh Cao Bằng, Lạng Sơn, Tuyên Quang, Vĩnh Phúc, Phú Thọ, Hà Tĩnh, Thừa Thiên - Huế □ đồng thời tiến hành nghiên cứu mẫu vật tại các bảo tàng ở trong nước như HN (Viện Sinh thái và Tài nguyên sinh vật), HM (Viện Sinh học nhiệt đới ở tp. Hồ Chí Minh), HNU (Đại học Quốc gia Hà Nội) và ở nước ngoài như KUN (Kunming, Trung Quốc), MO (Missouri, Hoa Kỳ). □

Phương pháp nghiên cứu là phương pháp so sánh hình thái. Các đặc điểm hình thái được quan sát bằng kính lúp, mô tả, ghi chép và so sánh với các mẫu vật khác và các tài liệu có liên quan ở trong và ngoài nước, từ đó xác định tên khoa học, mô tả loài và xây dựng khóa định loại các loài trong chi.

**KHOÁ ĐỊNH LOẠI CÁC LOÀI THUỘC CHI *PLECTOCOMIA* Mart. ex Blume
ĐÃ BIẾT Ở VIỆT NAM**

- 1A. Gai bẹ lá thành vòng, cuống lá dài 15 - 20 cm; quả có đường kính 3 cm, đỉnh vẩy quả cong và có lông cứng.....**1. *P. elongata***
- 1B. Gai bẹ lá thành nhóm rải rác, cuống những lá trên ngắn hơn 3 cm; quả có đường kính nhỏ hơn 3 cm, đỉnh vẩy bị nén.
- 2A. Lá bắc nhẵn**2. *P. kerrana***
- 2B. Lá bắc có lông.....**3. *P. pierreana***

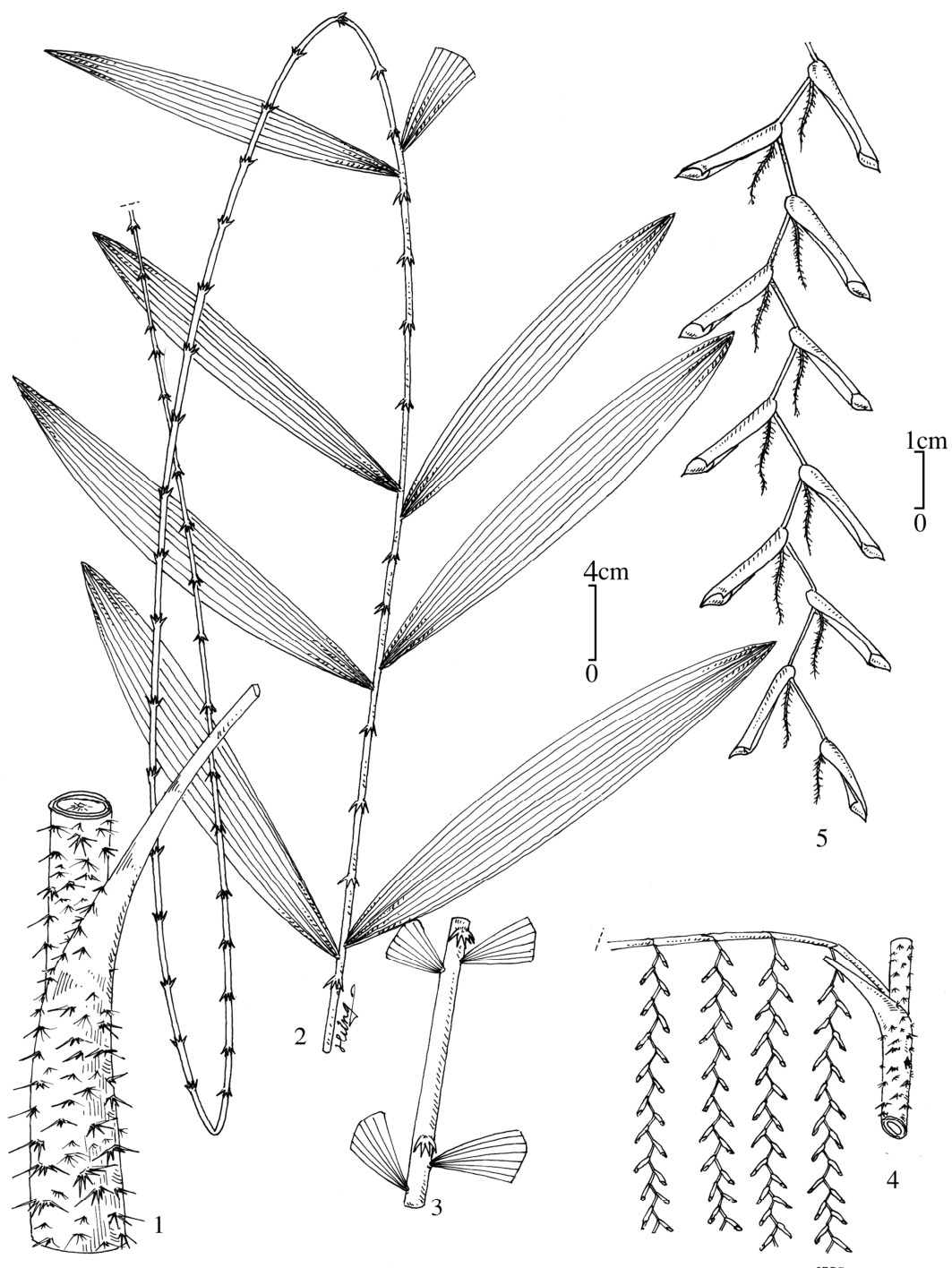
Dưới đây là phần mô tả loài bổ sung cho hệ thực vật Việt Nam.

***Plectocomia pierreana* Becc.
- Liệt công pierre**

Becc. 1910. Webbia 3: 326; Gagnep. 1937. Fl. Gen. Indoch. 6: 1009.

- *P. cambodiana* Gagnep. 1937. Not. Syst. (Paris) 6 (3): 157; id. 1937. Fl. Gen. Indoch. 6: 1010.

Công trình được hỗ trợ về kinh phí của Chương trình nghiên cứu cơ bản.

Plectocomia pierreana Becc.

1. bẹ lá; 2. một phần lá mang roi; 3. sống lá; 4. cụm hoa; 5. một nhánh cụm hoa đực
(hình do Nguyễn Quang Hưng vẽ theo mẫu N. V. Dư & N. T. Cường 13, HN).

Cây mọc thành bụi; thân leo, dài 35 m, có đường kính 0,5 - 4 cm. Lá dài 2 - 3 m (không kể roi), xẻ lông chim; thùy lá xếp thành nhóm; bẹ lá có đường kính 1 - 9 cm, màu xanh lá cây, có lông tơ màu đen; gai dạng kim, màu vàng, mọc thành những nhóm nhỏ, rải rác, dài 1 - 2 cm; thìa lia không có; cuống lá dài 0 - 3 cm; sống lá kéo dài thành roi dài 0,5 - 1 m; thùy lá hình mác, to nhất có kích thước 40 - 55 × 3,5-4 cm, đôi khi nhỏ 15 - 25 × 1,2 - 2 cm, có lông trắng ở mặt dưới. Cụm hoa dài 0,5 - 1 m, không có dạng roi, phân nhánh 2 lần; nhánh cấp 1 rủ, dài 70 cm; lá bắc nguyên, không gai, có lông; lá bắc tiếp theo bao hết cả nhánh con. Cụm hoa đực có lá bắc nhánh dài 1,9 - 4 cm; nhánh con dài 0,8-1,9 cm. Cụm hoa cái có lá bắc nhánh dài 2,5 - 4 cm; nhánh con dài 1,2 - 2 cm, có lông tơ đỏ. Quả hình cầu, có đường kính 2 cm; 42 - 44 hàng vẩy, màu từ vàng rơm đến nâu với mép màu hạt dẻ, đỉnh vẩy không lông, bị nén.

Loc. class.: Cambodia, Mt. Camchay.

Typus: Pierre 4857 (P, FI-B).

Sinh học và sinh thái: Mọc trong rừng

thường xanh, ở độ cao 300-1000 m so với mặt nước biển.

Phân bố: Lào Cai (Văn Bàn), Tuyên Quang (Chạm Chu), Vĩnh Phúc (Tam Đảo). Còn có ở Thái Lan, Lào, Campuchia.

Mẫu nghiên cứu: Lào Cai (Văn Bàn), N. V. Dư, N. T. Cường 13 (HN) - Tuyên Quang (Chạm Chu), V. X. Phương 7005 (HN) - Vĩnh Phúc (Tam Đảo), T. P. Anh PA 58 (HN).

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. **Beccari O.**, 1908-1931: Ann. Roy. Bot. Gard. (Calcuta), vol. XI-XIII.
2. **Evans T. D., Khamphone S., Baxa T., Oulathong V. V and Dransfield J.**, 2002: Kew Bulletin, 57: 1-84.
3. **Gagnepain F. et Conrard L. in Lecomte H.**, 1937 : Flore Générale de L'Indochine, VI (3): 946-1056, Paris.
4. **Phạm Hoàng Hộ**, 2000: Cây cỏ Việt Nam, III: 401-427. Nxb. Trẻ, tp. Hồ Chí Minh.

PLECTOCOMIA PIERREANA Becc. (ARECACEAE Schutz-Sch.) A NEW SPECIES FOR THE FLORA OF VIETNAM

TRAN PHUONG ANH, NGUYEN KHAC KHOI

SUMMARY

The genus *Plectocomia* Mart. ex Blume had 16 species, distributed in India, Myanma, China, Laos, Cambodia, Thailand, Philippines and Vietnam. According to literatures there were 2 species in the flora of Vietnam, such as *P. elongata* Mart. ex Blume and *P. khasyana* Becc. & Hook.f. which was the synonym of *P. kerrana* Becc.. During the specimen study, we have found *P. pierreana* Becc. as a new record for the flora of Vietnam. This species was published by Gagnepain, 1937 in the "Flore Générale de l'Indochine" as *P. cambodiana* Gagnep., and with the distribution in Cambodia. The specimens were collected in the Laocai, Tuyenquang and Vinhphuc provinces. This species differed from the others by group of sheath spines scattered, fruit 2 cm in diameter and bracts tomentosa.

Ng□y nhận bài: 11-6-2007